

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Systematic Reviews of Studies Conducted by Action Research Method on Turkish Education as Mother Tongue and Foreign Language*

Mukime GÜLEN CANLI¹

Akdeniz University, Institute of Education Sciences, Turkish Education
<https://orcid.org/0000-0003-4806-5703>

Yusuf TEPELİ²

Akdeniz University, Faculty of Education, Department of Turkish Education
<https://orcid.org/0000-0002-7634-6775>

ABSTRACT

The aim of the study was to examine the studies conducted on Turkish education as a mother tongue and foreign language by the method of action research. This study, which covers action research for Turkish education, was patterned by systematic review method. In the research, articles on Turkish education as a mother tongue and foreign language, as well as master's and doctoral theses were screened. The type, subject, Year, Working Group, application period, data collection tools, Method-techniques, results and suggestions of the studies were examined. The research yielded 22 articles, 19 master's theses and 21 doctoral theses.

35 of the 62 studies examined in the scope of the study were conducted in the field of classroom education and 27 were conducted in the field of Turkish education, and no studies related to Turkish language and literature education were found. Studies on the subject were reached between 2009 -2019 and no studies on the subject were found in the years prior to 2009 and in 2011. The research was carried out at 33 different universities, the most action research was carried out at Gazi University and Çanakkale Onsekiz Mart University. The study found that the most studies of the four basic language skills were on writing and reading. It was determined that the applications performed in the studies resulted mostly positively. The prominent recommendations of the studies were examined under four headings: recommendations for educators, researchers, officials, and parents.

Key Words: Turkish Education, Action Research, Systematic Review

---

ARTICLE INFO

Received: 01.09.2019

Published online:
29.12.2019

This article was developed from the study, which was presented as an oral paper and published in full text at the 9th International Education Management Forum.

¹ Ph.D.

canli-mukime@hotmail.com

² Prof. Dr.

ytepli@akdeniz.edu.tr

Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Sistemik Olarak İncelenmesi*

Mukime GÜLEN CANLI¹

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi
<https://orcid.org/0000-0003-4806-5703>

Yusuf TEPELİ²

Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü
<https://orcid.org/0000-0002-7634-6775>

ÖZET

Araştırmada ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Türkçe eğitimine yönelik eylem araştırmalarını kapsayan bu çalışma, sistemik inceleme yöntemiyle desenlenmiştir. Araştırmada ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır. Çalışmaların türü, konusu, yılı, çalışma grubu, uygulama süresi, veri toplama araçları, yöntem-teknikleri, sonuçları ve önerileri incelenmiştir. Araştırmada 22 makale, 19 yüksek lisans tezi ve 21 doktora tezine ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen 62 çalışmanın 35'i sınıf eğitimi, 27'si Türkçe eğitimi alanında yapılmış, Türk dili ve edebiyatı eğitimi ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmada konuyla ilgili 2009 -2019 yılları arasındaki çalışmalara ulaşılmış, 2009'dan önceki yıllarda ve 2011 yılında konuyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Ulaşılan araştırmalar 33 farklı üniversitede yapılmış, Türkçe eğitimiyle ilgili en fazla eylem araştırması Gazi Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada dört temel dil becerisinden en fazla çalışmanın yazma ve okuma üzerine yapıldığı görülmüştür. Çalışmalarda yapılan uygulamaların çoğunlukla olumlu sonuçlandığı belirlenmiştir. Çalışmaların öne çıkan önerileri eğitimcilere, araştırmacılara, yetkililere ve velilere yönelik öneriler olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Eylem Araştırması, Sistemik İnceleme.

MAKALE BİLGİSİ

Alınma

Tarihi:01.09.2019

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi: 29.12.2019

---

*Bu makale 9. Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve tam metin olarak yayımlanmış çalışmadan geliştirilmiştir.

¹Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Doktora Öğrencisi

canli-mukime@hotmail.com

²Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Prof. Dr.

ytepel@akdeniz.edu.tr

Giriş

Dil bir iletişim aracı olmanın yanında gelişme, öğrenme, hayal kurma, keşfetme, aktarma, sosyalleşme ve üretmenin de önemli bir aracıdır. Bu nedenle dil eğitimi bireyin her yönden gelişmesinin yolunu açacak ilk adımdır. Ana dili öğretimi ailede edinilir ve okulda geliştirilerek bireyi hayata hazırlar. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018), dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir. Türkçe eğitimi bu açıdan değerlendirilmeli, bireyin dolayısıyla da toplumun gelişimi için Türkçe eğitiminin en iyi şekilde gerçekleştirilmesi temel amaç olmalıdır. Türkçe Dersi Öğretim Programı (2018); öğrencilerin; hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmalarını, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Programın doğru bir şekilde uygulanması, sonuçların değerlendirilmesi ve ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesine yönelik güncellemeler yapılması gerekmektedir. Programın uygulanması, belirlenen hedeflere ulaşılması ve sorunların tespit edilmesinde öğretmenlerin ve araştırmacıların önemi büyüktür.

Son yıllarda eğitim öğretim faaliyetlerinde görülen sorunların belirlenip düzeltilmesine yönelik araştırmalar önem kazanmaya başlamıştır. Bu araştırmalardan biri de eylem araştırmalarıdır.

“Eylem araştırmaları uzman araştırmacıların yürütücülüğünde, uygulayıcıların ve probleme taraf olanların da katılımıyla, var olan uygulamanın eleştirel bir değerlendirilmesini yaparak durumu iyileştirmek için alınması gereken önlemleri belirlemeyi amaçlayan araştırmalardır “(Karasar, 1999). Bu nedenle eylem araştırmalarından faydalanmak ve eğitim sürecinde görülen aksaklıkların düzeltilmesine katkıda bulunmak oldukça önemlidir.

Arthur, Waring, Coe ve Hedges’e (2012/2017) göre, eylem araştırması uygulama ya da topluma dayanan, sadece uzman araştırmacılar değil; öğretmenler, sosyal araştırmacılar, toplumsal kalkınma uzmanları, öğrenciler ve bu hizmetlerden yararlananlar tarafından uygulanabilen bilimsel bir araştırmadır. Johnson (2002/2015), eylem araştırmasını gerçek bir okul problemi durumunu çalışma süreci olarak tanımlamış ve eylem araştırmasının amacını bireyin öğretim uygulamalarını geliştirmek veya okulun işlevini artırmak olarak açıklamıştır. Tanımlamalardan hareketle eylem araştırmasının, gerçek durumların ele alınarak geliştirilmesini amaçlayan, sistematik olarak planlanıp uygulanan, iyileştirmeye dönük bir araştırma olduğu söylenebilir.

Eylem araştırması, gerçek öğrenme ortamlarında sorunları tespit edip düzeltmeye yönelik bir program uygulayarak program sırasında veya sonrasında görülebilecek aksaklıkları gideren bir yöntemdir. Bu özellikleriyle eylem araştırmalarının başarıyı artırmak ve sorunları çözmek için etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Bu nedenle eylem

araştırmaları, Türkçe eğitiminde sıklıkla kullanılarak Türkçe eğitimiyle ilgili sorunların çözülmesine, bireylerin hayata daha iyi hazırlanmasına katkı sağlayabilir.

Çalışkan ve Serçe (2017), Türkiye’de eğitim alanında yapılmış eylem araştırmaları üzerine yaptıkları çalışmada 80 makale incelemiştir. Bu araştırmaya Türkçe eğitiminden sadece 4 araştırma dâhil edilmiştir. Araştırmada makalelerin yayımlandığı yıl, dergi adı, dergi türü, tarandığı indeks, yayın dili, kaynağı; yazarlarının sayısı, cinsiyeti, milliyeti, mesleği, araştırmadaki rolü; yapıldığı yer, konu alanı, konusu; eylem araştırması türü, örneklem düzeyi ve yöntemi; uygulama süresi, veri toplama ve analiz yöntemi; geçerlik ve güvenilirlik yöntemi gibi temalar incelenmiştir. Araştırmanın sonuçları eylem araştırmalarının fazla tercih edilmediğini, genellikle akademisyenler tarafından yapıldığını ve öğretmen araştırmacıların az olduğunu ortaya koymuştur.

Varışoğlu, Şahin ve Göktaş (2013), “Türkçe Eğitimi Araştırmalarında Eğilimler” adlı çalışmalarında 2000-2011 yılları arasında yayımlanan Türkçe eğitimi araştırmalarından 558 makale incelemiş, araştırmaların ortak sonucu olarak yapılan çalışmaların en çok tarama modelinde olduğu, nicel yöntemlerin fazla kullanıldığı, nitel yöntemlerde doküman analizi; nicel yöntemlerde betimsel analizin yaygın kullanıldığı, örneklem büyüklüğü olarak 31-100 kişilik grupların ağırlıkta olduğu ve örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örneklemin daha çok tercih edildiği, beceri alanlarında karma beceri alanlarının ağırlıkta olduğu ve okuma eğitiminin diğerlerinden fazla araştırıldığı, örneklem grubu olarak da ilköğretim öğrencileri üzerinde daha fazla çalışma yapıldığı ortaya konmuştur.

Biçer (2017), 2010-2016 yılları arasında yabancılara Türkçe öğretimi alanında yapılan makaleler üzerine bir analiz çalışması yapmıştır. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi ve içerik analizi kullanılmış ve 191 makale incelenmiştir. Araştırmaların çoğunluğunun nitel araştırma yöntemiyle (101) yapıldığı, en fazla çalışmanın 2015’te (72) yayımlandığı, konu alanı olarak materyal hazırlamanın (22) diğerlerinden fazla olduğu, kolay ulaşılabilir örneklemin (82) daha çok tercih edildiği, örneklem büyüklüğünün makalelerin çoğunda belirtilmediği (71); belirtilenlerde ise en fazla 1-100 arasında (41) olduğu, veri toplama aracı olarak en fazla doküman incelemesinin kullanıldığı (78), nitel yöntemde en fazla içerik analizinin (103) tercih edildiği; nicel yöntemde ise betimsel analiz (25) yapıldığı tespit edilmiştir.

Eğitim alanında önemli bir yere sahip olan eylem araştırmasıyla Türkçe eğitiminde görülen sorunların tespit edilmesi ve çözülmesine katkı sağlanması beklenmektedir. Bu nedenle öncelikli olarak Türkçe eğitiminde yapılan eylem araştırmaları tespit edilmiş ve çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Araştırmanın Türkçe eğitiminde yeni çalışmalara ışık tutacağı, yapılan sistematik inceleme sayesinde araştırmacılara kolaylık sağlayacağı, öğretmenlere Türkçe derslerinde görülen sorunların çözümünde ve yöntem, teknik seçiminde faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı, ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış bilimsel çalışmaları belirleyerek bunları çeşitli açılardan incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların genel özellikleri nelerdir?
  - a) Çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
  - b) Çalışmaların yapıldığı alanlara/bölgelere göre dağılımı nasıldır?
  - c) Çalışmaların yapıldığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

d) Çalışmaların uygulama süresine göre dağılımı nasıldır?

e) Çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

2. Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların içerik özellikleri nasıldır?

a) Çalışmaların konulara ve temel dil becerilerine göre dağılımı nasıldır?

b) Çalışmaların etkililiği incelenen yöntem ve tekniklere göre dağılımı nasıldır?

c) Çalışmaların örnekleme/çalışma gruplarına göre dağılımı nasıldır?

d) Çalışmaların önemli sonuçları nelerdir?

e) Çalışmaların önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaları derlemek amacıyla sistematik inceleme deseni kullanılmıştır. Sistematik inceleme; belli bir problem üzerinde yapılmış araştırmaların birlikte ele alınmasını ve karşılaştırılmasını sağlayan bir yöntemdir. Önceki araştırma bulgularını bir araya getirmesi; araştırmanın bir parçası olması, sayılabilir, çoğaltılabilir ve güncellenebilir olması sistematik incelemenin önemli özelliklerindedir (Arthur ve diğerleri, 2012/2017).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2009-2019 yılları arasında ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış bilimsel çalışmalar (makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezleri) oluşturmaktadır. Söz konusu araştırmalara ulaşmak için DERGİPARK, Google Akademik, ULAKBİM ve Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi veri tabanlarındaki çalışmalar ile Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezindeki tezler taranmıştır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmalarda Türkçe eğitimi üzerine yapılmış olma, eylem araştırmasıyla desenlenmiş olma ve erişime açık olma nitelikleri aranmıştır. Araştırmaya aranan niteliklere uygun olan 22 makale ve 40 tez dâhil edilmiştir. Çalışma grubunun tür özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Türlerine Göre Dağılımı

	Makale	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
İlgili Çalışmalar	M1(2010), M2(2010), M3 (2010), M4 (2010), M5 (2012), M6 (2013), M7 (2013), M8 (2014), M9 (2014), M10 (2015), M11 (2017), M12 (2016), M13 (2016), M14 (2017), M15 (2015), M16 (2013), M17 (2018), M18 (2018), M19 (2018), M20 (2016), M21 (2019), M22 (2018)	Y1 (2010), Y2 (2013), Y3 (2013), Y4 (2014), Y5 (2014), Y6 (2014), Y7 (2014), Y8 (2015), Y9 (2015), Y10 (2015), Y11(2015), Y12 (2015), Y13 (2017), Y14 (2018), Y15 (2012), Y16 (2018), Y17 (2016), Y18 (2014), Y19 (2016)	D1 (2009), D2 (2010), D3 (2010), D4 (2010), D5 (2012), D6 (2012), D7 (2012), D8 (2014), D9 (2014), D10 (2014), D11 (2015), D12 (2015), D13 (2016), D14 (2017), D15 (2017), D16 (2017), D17 (2017), D18 (2018), D19 (2016), D20 (2019), D21 (2018)	
f	22	19	21	62
%	35,4	30,6	33,8	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya dâhil edilen 62 bilimsel çalışmanın 22’si makale, 19’u yüksek lisans tezi ve 21’i doktora tezidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri DERGİPARK, Google Akademik, ULAKBİM ve Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi veri tabanlarındaki çalışmalar ile Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezinden elde edilmiştir. Araştırmada veriler bu erişim ağlarında bulunan 22 makale, 19 yüksek lisans tezi ve 21 doktora tezinden elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. 30 Temmuz 2018-11 Temmuz 2019 tarihleri arasında adı geçen veri tabanlarına “eylem araştırması, aksiyon araştırması, Türkçe öğretimi” anahtar sözcükleri yazılarak arama yapılmıştır. Tarama sırasında çıkan araştırmalar gözden geçirilmiş, çalışmaların özetleri incelenerek eylem araştırmasına uygun olduğu görülen çalışmalar kaydedilerek içeriklerinin tamamı gözden geçirilmiştir. Erişime açık olmayan veya erişim izni belli bir yıla kadar sınırlandırılmış olan çalışmalar ile özel eğitimle ilgili çalışmalar araştırma kapsamına alınmamıştır. Ayrıca yüksek lisans tezinden hareketle 3, doktora tezinden hareketle yazılan 4 makale ile model önerisi şeklinde hazırlanmış 1 çalışma, verilerin analizi sırasında araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmalardan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinde temel işlem birbirine benzeyen verileri bir araya getirmek ve yorumlamaktır

(Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analizi verilerin kodlanması, temaların bulunması, kod ve temaların düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarından oluşur.

Konuya dâhil edilen çalışmalar incelenerek kodlamalar yapılmış, kodların ait olduğu kategoriler belirlenmiştir. Kodlar ve kategoriler oluşturularak tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Elde edilen verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada ulaşılan bulgular, araştırma soruları doğrultusunda tablolar hâlinde sunulmuştur.

1. Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Genel Özellikleri

Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların genel özellikleri (çalışmaların yapıldığı alan veya bölüm, yıl, üniversite ve uygulama süresi, veri toplama araçları) incelenmiş ve bu incelemelerden elde edilen bulgular sırasıyla verilmiştir.

a) Çalışmaların Yapıldığı Alanlara/Bölgümlere Göre Dağılımı

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının çoğunlukla Türkçe ve sınıf eğitimi alanlarında yapıldığı görülmüştür. Tablo 2’de çalışmaların yapıldığı alana/bölgüme göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Yapıldığı Alana/Bölgüme Dağılımı*

Çalışmaların Yapıldığı Alan	İlgili Çalışmalar	f	%	
Türkçe Eğitimi	Makale	M8, M9, M15, M19	4	43,5
	YLT	Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y11, Y13, Y15, Y16, Y19	12	
	DT	D5, D6, D9, D10, D11, D14, D16, D17, D18, D19, D21	11	
Sınıf Eğitimi	Makale	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M10, M11, M12, M13, M14, M16, M17, M18, M20, M21, M22	18	56,4
	YLT	Y3, Y9, Y10, Y12, Y14, Y17, Y18	7	
	DT	D1, D2, D3, D4, D7, D8, D12, D13, D15, D20	10	

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki çalışmaların 27’si Türkçe eğitimi, 35’i sınıf eğitimi alanında yapılmıştır. Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılan bilimsel çalışmaların yarısından fazlasının sınıf eğitimi alanında yapıldığı belirlenmiştir. Okul öncesi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanında çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmaların türleri incelendiğinde sınıf eğitimi alanında yapılan çalışmaların yarısının makalelerden oluştuğu; Türkçe eğitimi alanında 4, sınıf eğitiminde 18 makale çalışması olduğu görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora tezlerinde ise Türkçe eğitiminde yapılan çalışma sayısı daha fazladır.

b) Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının yıllara göre dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Mk. Sayısı	YLT. Sayısı	DT. Sayısı	İlgili Çalışmalar	f	%
2019	1	-	1	M21, D20,	2	3,2
2018	4	2	2	M17, M18, M19, M22, Y14, Y16, 1 D21	8	12,9
2017	2	1	4	M11, M14, Y13, D14, D15, D16, D17	7	11,2
2016	3	2	2	M12, M13, M20, Y17, Y19, D13, D19,	7	11,2
2015	2	5	2	M10, M15, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, D11, D12	9	14,5
2014	2	5	3	M8, M9, Y4, Y5, Y6, Y7, Y18, D8, D9, D10	10	16,1
2013	3	2	-	M6, M7, M16, Y2, Y3	5	8
2012	1	1	3	M5, Y15, D5, D6, D7	5	8
2011	-	-	-		-	-
2010	4	1	3	M1, M2, M3, M4, Y1, D2, D3, D4	8	12,9
2009	-	-	1	D1	1	1,6
Toplam	22	19	21		62	100

Tablo 3’te görüldüğü gibi ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmaları, 2011 yılı hariç 2009-2019 yılları arasında yapılmıştır. 2009’dan önce ve 2011 yılında araştırma konusuyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Eylem araştırmalarının yoğunlaştığı yıllar sırasıyla 2014, 2015 ve 2010 ve 2018 yıllarıdır. Türkçe eğitimi üzerine

eylem araştırması, 2010 ve 2018 yıllarında en fazla makale türünde; 2014 ve 2015'te yüksek lisans tezinde; 2017'de ise doktora tezinde araştırma deseni olarak kullanılmıştır

c) Çalışmaların Yapıldıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Yapıldıkları Üniversitelere Göre Dağılımı*

Çalışmaların Yapıldığı Üniversite	İlgili Çalışmalar	f	%
Afyon Kocatepe Üniversitesi	M1	1	1,6
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	M6	1	1,6
Ankara Üniversitesi	D18	1	1,6
Bayburt Üniversitesi	M20	1	1,6
Bolu İzzet Baysal Üniversitesi	Y16	1,1*	3,2
*Bolu İzzet Baysal Ü./Uludağ Üniversitesi	M19	1	1,6
Bülent Ecevit Üniversitesi	M13	1,1*	3,2
*Bülent Ecevit Ü./Gazi Üniversitesi	M10	1	1,6
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	M8, M9, Y4, Y11, D5, D6, D9, D10, D11, D19	10	16,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	Y7	1	1,6
Dumlupınar Üniversitesi	Y5	1	1,6
Erciyes Üniversitesi	Y2, Y8, Y13, D14, D17, D21	6	9,6
Erzincan Üniversitesi	M12	1	1,6
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	D1, D2, D13, D7	4	6,4
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	M22	1	1,6
Gazi Üniversitesi	M16, M17, Y6, D3, D4, D8, D12, D15,	8,4*	19,3
*Gazi Ü. /Kastamonu Üniversitesi	M7	1	1,6
*Gazi Ü./Kafkas Üniversitesi	M18*	1	1,6
*Gazi Ü./Kırıkkale Üniversitesi	M2*	1	1,6
Giresun Üniversitesi	Y19	1	1,6
İstanbul Aydın Üniversitesi	Y9, Y12	2	3,2
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	M14	1	1,6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Y15, Y18,	2	3,2
Marmara Üniversitesi	D16	1	1,6
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	M5, Y14	2	3,2

Muğla Üniversitesi	M4	1	1,6
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Y3, D20,	2	3,2
Niğde Üniversitesi	Y17	1	1,6
ODTÜ Geliştirme Vakfı	M1	1	1,6
*Recep Tayyip Erdoğan/Atatürk Üniversitesi	M15	1	1,6
Sakarya Üniversitesi	Y1	1	1,6
Sinop Üniversitesi	M3	1	1,6
Uşak Üniversitesi	M21, Y10	2	3,2
Toplam		62	100

* Çalışmanın farklı bir üniversiteyle birlikte gerçekleştirildiği araştırmalardır.

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki çalışmalar 33 farklı üniversitede gerçekleştirilmiştir. Türkçe eğitimi üzerine en fazla eylem araştırması Gazi Üniversitesi (12) ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde (10) gerçekleştirilmiştir. Erciyes Üniversitesinde 6, Eskişehir Anadolu Üniversitesinde 4 çalışma yapılmıştır. Bazı çalışmalar iki üniversitenin iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir.

d) Çalışmaların Uygulama Süresine Göre Dağılımı

Çalışmaların uygulama süreleri Tablo 5'te saat ve hafta olarak sunulmuştur. Aylık süreler haftalık sürelerle dönüştürülmüştür.

Tablo 5: *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Uygulama Süresine Göre Dağılımı*

	Süre	İlgili Çalışmalar	f	%
Saat	8-20 saat	Y4, D21	2	3,2
	21-40 saat	M1, M3, M6, M7, M16, M20, M18, M22, Y3, D16, D19	11	17,7
	41-60 saat	M10, M12, D12, D15	4	6,4
	61-80 saat	D4	1	1,6
	81-100 saat	M17, D20,	2	3,2
Hafta	2-4 hafta	M21, Y7, D10,	3	4,8
	5-8 hafta	M2, M9, M13, M19, Y1, Y6, Y11, Y12, Y13, D5, D6, D9, D11	13	20,9
	9-12 hafta	M5, Y9, Y10, Y14, Y16, Y18, D3, D14	8	12,9
	13-16 hafta	M8, Y15, Y19, D2, D13, D17, D18	7	11,2
	17-20 hafta	Y8, Y17, D1, D7, D8	5	8
	21-25 hafta	M11	1	1,6
Belirlenemeyenler	M4, M14, M15, Y2, Y5	5	8	

Toplam	62	100
--------	----	-----

Tablo 5’te görüldüğü gibi Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının uygulama sürelerinin birbirinden farklı olduğu; uygulama sürelerinin, saat olarak en fazla 21-40 saatlik; hafta olarak 5-8 haftalık sürede yoğunlaştığı görülmektedir. 8-20 saatlik ve 2-4 haftalık sürede gerçekleştirilen kısa süreli çalışmaların yanında 81-100 saat ile 21-25 haftalık uzun sürelerde gerçekleştirilen çalışmalar da vardır.

e) Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı belirlenmiş, frekans ve yüzdeleriyle Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Veri Toplama Araçları*

Veri Toplama Aracı	İlgili Çalışma	f	%
Görüşme Formu	M8, M9, M10, M12, M13, M14, M16, M19, M20, M21, Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y7, Y8, Y11, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y19, D1, D2, D4, D5, D6, D8, D9, D10, D12, D13, D14, D15, D17, D18, D19, D20, D21	41	66,1
Dokümanlar (kompozisyon, metinler, etkinlikler, çalışma formları, ürün dosyası)	M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M16, M17, M18, M19, M20, M21, Y4, Y6, Y9, Y11, Y12, Y13, Y19, D1, D2, D4, D5, D6, D9, D10, D11, D12, D14, D16, D18, D19, D21	36	58
Araştırmacı Günlüğü	M7, M8, M9, M13, M16, M17, M19, M21, Y2, Y6, Y9, Y12, Y15, Y18, Y19, D1, D2, D4, D5, D6, D7, D9, D11, D13, D14, D16, D17, D19, D20, D21	30	48,3
Ölçek, Rubrik, Form	M1, M2, M4, M5, M6, M10, M12, M13, M16, M19, M20, M21, M22, Y5, Y6, Y10, Y14, Y17, Y18, Y19, D1, D2, D3, D8, D13, D15, D16, D18, D21	29	46,7
Video Kaydı	M1, M6, M17, Y1, Y2, Y3, Y8, Y10, Y12, Y13, D1, D2, D3, D4, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D12, D13, D14, D15, D18, D19, D20, D21	28	45,1
Öğretmen/Araştırmacı Gözlem Formu	M7, M9, M15, M16, M19, Y1, Y2, Y3, Y7, Y8, Y11, Y13, Y17, Y18, D5, D6, D8, D9, D11, D12, D13, D17, D18, D19, D20	25	40,3
Öğrenci Günlüğü	M8, M19, Y7, Y8, Y11, Y12, Y15, D1, D2, D5, D6, D7, D9, D11, D12, D14, D16, D18, D20, D21	20	32,2
Test, Açık Uçlu Soru (Değerlendirme)	M12, M15, M17, M22, Y1, Y4, Y6, Y10, Y16, Y18, D1, D3, D4, D11, D15	15	24,1

Ses Kaydı	M7, M14, M15, M21, Y6, Y8, Y10, D6, D8, D9, D11, D12, D17, D18	14	22,5
Yanlış Analizi Envanteri	M3, M7, M10, M12, M17, Y17, Y18, D8, D13	9	14,55
Sosyal Medya Paylaşımları	Y8, D6, D10, D14	4	6,4

Tablo 6’ da görüldüğü gibi çalışmalarda çeşitli veri toplama araçları bir arada kullanılmıştır. Bunlardan en fazla tercih edilen veri toplama aracı görüşme formudur. Görüşmeden sonra sırasıyla dokümanlar, araştırmacı günlüğü, ölçek-form, video kaydı, araştırmacı gözlem formu, öğrenci günlüğü ve testler kullanılmıştır. 9 çalışmada yanlış analizi envanterinden, 4 çalışmada ise sosyal medya paylaşımlarından yararlanılmıştır.

2. Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların İçerik Özellikleri

Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının içerik özellikleri incelenmiş; çalışmaların temel dil becerilerine, konularına göre dağılımları, incelenen yöntem ve tekniğe göre dağılımları, çalışma gruplarına göre dağılımları çalışmaların önemli sonuçları ve önerileri şeklinde sınıflandırılmıştır.

a) Çalışmaların Temel Dil Becerilerine ve Konularına Göre Dağılımı

Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmalarda ele alınan temel dil becerileri ve konular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Temel Dil Becerilerine ve Konularına Göre Dağılımı

Beceri Alanı/Konu	İlgili Çalışmalar	f
Alanı		
Yazma	M13, M2, M8, M6, M5, M9, M16, M18, M19, M20, M22, Y11, Y14, Y19, D5, D12, D16	17
Okuma	M1, M7, M3, M11, M17, Y10, Y17, D20	8
Konuşma	Y5, M14, M15	3
Dinleme	D21	1
Okuma-Anlama	M4, M12, M21, D3 D4, D8, D11, D13	8
Yazma-Okuma	M10, Y3, Y18, D1, D14	5
Yazma -Dinleme	Y16	1
Yazma-Konuşma	Y1	1
Temel Dil Becerileri	Y4	1
Yabancı Dil Olarak	M15, M19, Y2, Y7, Y13, Y19, D5, D11, D14, D17	10
Türkçe Öğretimi		
Medya Okuryazarlığı	M7, Y8, D6, D10	4
Söz Varlığı	M14, Y6, Y9	3
Eleştirel Okuryazarlık	D7, D9	2

Dil ve Edebiyat Öğretimi	Y15, D18	2
Okuryazarlık	D19	1
Görsel Okuryazarlık	Y12	1
Akademik Okuryazarlık	D14	1

Tablo 7’de görüldüğü gibi çalışmalarda dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma alanlarından en fazla yazma alanına yönelik çalışma yapılmıştır. Bunlardan yazma alanında; yazma 17, okuma-yazma 5, dinleme-yazma 1, konuşma yazma 1 olmak üzere toplam 24 çalışma yapılmıştır. İkinci olarak en fazla çalışma okuma alanındadır. Okuma alanında; okuma 8, okuma-anlama 8 ve okuma-yazma 5 olmak üzere toplam 21 çalışma yapılmıştır. Konuşma alanında; konuşma 3, konuşma-yazma 1 olmak üzere toplam 4 çalışma vardır. En az çalışma ise dinleme becerisine yöneliktir. Dinleme alanında; dinleme 1, dinleme-yazma 1 olmak üzere toplam 2 çalışmaya ulaşılmıştır. Bazı araştırmalarda okuma-anlama; okuma-yazma; konuşma-yazma; dinleme-yazma ve temel dil becerileri şeklinde birden fazla beceri alanında çalışılmıştır. Söz varlığı, okuryazarlık, eleştirel okuryazarlık, görsel okuryazarlık, akademik okuryazarlık ve medya okuryazarlığı konularında toplam 12 çalışma; yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ise 10 çalışma yapılmıştır. Dil ve edebiyat öğretimine yönelik 2 çalışmaya ulaşılmıştır.

b) Çalışmaların Etkililiği İncelenen Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı

Çalışmaların etkililiği incelenen yöntem, tekniklere göre dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Etkililiği İncelenen Yöntem ve Tekniklere Göre Dağılımı*

Etkililiği İncelenen Yöntem, Teknik, Etkinlik	İlgili Çalışmalar	f	%
Araştırmacılar Tarafından Geliştirilen Etkinliklerin Etkililiği	M2, M6, M7, M9, M13, M15, M16, M18, M20, Y4, Y8, Y9, Y12, Y11, Y13, Y19, D2, M4, D5, D3, D4, D6, D7, D14	24	38,7
Süreç Temelli Yazma Modeli	M8, D16, Y18	3	4,8
Dengeli Okuma Yazma Yaklaşımının Etkililiği	D1, Y15	2	3,2
Benzetim Tekniğinin Etkililiği	Y2, D17 *	2	3,2
Dijital Hikayelerin Etkililiği	D12, D17 *	2	3,2
Bilgisayar Paket Programın Etkililiği/ SCRATCH programının Etkililiği	D9, D13	2	3,2
Görsel Kullanımının Etkililiği	Y5	1	1,6
Kavram Haritasının Etkililiği	D11	1	1,6
Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği	Y1	1	1,6
Altı Dakika Yönteminin Etkililiği	Y10	1	1,6
Zihin Haritası Yönteminin Etkililiği	Y14	1	1,6
Farklılaştırılmış Öğretim Programının Etkililiği	D2	1	1,6

Akıcılığı Geliştirme Programının Etkililiği	D8	1	1,6
Kelime Kutusu Stratejisinin Etkililiği	M1	1	1,6
Fernald Yöntemi, Yankılı ve Tekrarlı Okumanın Etkililiği	M10	1	1,6
Çocuk Dergilerinin Etkililiği	D10	1	1,6
Kültürel Yaklaşımın Etkililiği	Y7	1	1,6
Beyin Etkileme Metodunun Etkililiği	M12	1	1,6
Hikâye Piramidinin Etkililiği	M5	1	1,6
Ağ Araştırmasının Etkililiği	D15	1	1,6
Algısal Öğrenme Stillerine Dayalı Yaklaşımın Etkililiği	Y6	1	1,6
Dünya Klasikleriyle Yapılandırılmış Öğretimin Etkililiği	D18	1	1,6
Mikro Öğretim Tekniğinin Etkililiği	M14	1	1,6
3P Metodunun Etkililiği	M3	1	1,6
Bireyselleştirilmiş Okuma Programı	M11	1	1,6
Rehberli Okuma	M17	1	1,6
Dört Kare Yazma Yöntemi	M19	1	1,6
PQRST Tekniği	M21	1	1,6
Yaratıcı Yazma	M22	1	1,6
Seçici Dinleme	Y16	1	1,6
Akran Eğitimi	Y17	1	1,6
Akıcı Okuma	D20	1	1,6
Eleştirel Dinleme	D21	1	1,6
TİÖD (POSSE) Okuduğunu Anlama Stratejisi	Y18	1	1,6
Toplam		62	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi çalışmaların %38,7’sinde etkinlikler aracılığıyla geliştirilen programın etkisi incelenmiştir (24). Süreç temelli yazmanın etkisi 3; dengeli okuma yazma, benzetim tekniği, dijital hikâyeler ve bilgisayar programlarının etkisi ikişer çalışmada incelenmiştir. Bunların dışında kalan 28 yöntem ve tekniğin birer çalışmada incelendiği görülmüştür.

c) Çalışmaların, Örneklemine/Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Çalışmaların, örnekleme/çalışma grupları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Örneklemine/Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	İlgili Çalışmalar	f	%
---------------	-------------------	---	---

	İlkokul öğrencileri (1-4. sınıflar)	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M10, M11, M12, M13, M16, M17, M18, M20, M21, Y3, Y9, Y10, Y12, Y14, Y17, Y18, D4, D8, D12, D13, D15, D20	28	45,1
Ana Dili Türkçe Olan Öğrenciler	İlköğretim 5. sınıf öğrencileri (2012 yılı öncesi)	M5, D1, D2, D3, D7	5	8
	Ortaokul öğrencileri (5-8. sınıflar)	M9, Y1, Y4, Y5, Y6, Y8, Y16, D6, D9, D10, D16, D19, D21	13	20,9
	Lise öğrencileri (9-12. sınıflar)	-	0	0
	Ön Lisans	Y15	1	1,6
	Lisans öğrencileri	M5, M8, M14, Y11, D18	5	8
Yabancı Uyruklu Öğrenciler	Öğretmenler	M22	1	1,6
	A2 düzeyi	Y19, *D17	2	3,2
	B1 düzeyi	Y2, Y13, *D17	3	4,8
	B2 düzeyi	M19, Y7	2	3,2
	C1 düzeyi	D5, D11, D14	3	4,8
	Lisans	M15	1	1,6
Toplam			62	100

*Araştırmanın çalışma grubu A2 ve B1 düzeyindeki öğrencilerden oluşmuştur.

Tablo 9’da görüldüğü gibi Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının çalışma grubu ilkokul, ortaokul, ön lisans, lisans öğrencileri, öğretmenler ve yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Ana dili Türkçe olan grupta 33 çalışmanın ilkokul, 13 çalışmanın ortaokul, 1 çalışmanın ön lisans, 5 çalışmanın lisans öğrencilerine ve 1 çalışmanın da öğretmenlere yönelik yapıldığı görülmüştür. Yabancı uyruklu öğrencilere yönelik 10 çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmalarda okul öncesi, lise, lisansüstü, A1 ve C2 düzeyinde çalışma grubuna rastlanmamıştır.

d) Çalışmaların Önemli Sonuçları

Çalışmaların önemli sonuçları kodlanmış ve Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Önemli Sonuçları*

Araştırmada Uygulanan Programın;	Olumlu	Kısmen olumlu	Olumsuz
Başarıya Etkisi	Uygulanan program öğrencilerin akademik başarısına katkı sağlamıştır. (M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12, Y13, Y14, Y16, Y17, Y18, Y19, D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9, D10, D11, D13, D14, D16, D17, D18, D19, D20, D21) f: 56 (%90,3)	Uygulanan programla öğrencilerin akademik başarısında kısmen bir ilerleme görülmüştür. (M15, Y7, D12, D15) f: 4 (%6,4)	Uygulanan programla öğrencilerin başarısında olumlu değişiklik olmamış veya bazı alanlarda gerileme görülmüştür. (M14, Y15) f:2 (%3,2)
Ders Tutumuna Etkisi	Uygulanan programla öğrencilerin derse, okumaya, yazmaya, konuşmaya yönelik tutumlarında olumlu değişiklikler olmuştur. (M7, M8, M9, Y6, Y17, D1, D2, D5, D6) f:9 (%14,5)		
Ders İşleme Sürecine Etkisi	Öğrenci görüşlerinden ve ders sürecindeki gözlemlerden hareketle öğrencilerin ders sırasında güzel vakit geçirdikleri, etkinliklere istekle katıldıkları belirlenmiştir. (Y2, Y4, Y8, Y7, Y13, Y19, M7, M10, M19, M21, M22, D2, D6, D11, D20, D21) f: 16 (%25)		Sınıf ortamı ders işleme sürecini olumsuz etkilemiştir. (Y15) f:1 (%1,6)

Tablo 10'da görüldüğü gibi araştırmaların %90,3'ünün başarıya olumlu etkisinin olduğu görülmüştür. Dört araştırmanın sonucu kısmen olumlu iken iki araştırmanın sonuçları ise olumsuzdur. Bu çalışmalardan biri kullandığı tekniğin öğrenci başarısına etkisinin olmadığını bazı alanlarda ise olumsuz etkilediğini (M14), diğeri ise ders içeriğinin ve sınıf ortamının başarıya engel olduğunu (Y15) belirtmiştir. Uygulanan ders içeriğinin öğrencilerin ders tutumuna etkisini inceleyen 9 çalışma vardır ve bunların tamamı da olumlu sonuçlanmıştır. Uygulanan ders içeriğinin veya yöntem, tekniğin ders işleme sürecine etkisini inceleyen 17 araştırmadan 16'sı olumludur. Bir araştırmada (Y15) ise ders içeriğinin dersin verimli işlenmesine uygun olmadığı belirtilmiştir.

e) Çalışmaların Önerileri

Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine yapılmış eylem araştırmalarının önerileri incelenmiş ve öneriler Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. *Türkçe Eğitimi Üzerine Eylem Araştırması Yöntemiyle Yapılmış Çalışmaların Önerileri*

Eğitimcilere Öneriler	f
-----------------------	---

Etkililiği İncelenen Yöntem, Teknik vb.nin Kullanımına Yönelik	Araştırmada etkililiği incelenen yöntem, teknik derslerde kullanılabilir. (M2, M4, M5, M7, M10, M15, M19, M21, Y1, Y2, Y10, Y12, Y13, Y14, Y16, Y17, Y18, Y19, D10, D11, D12, D13, D16, D17, D18, D21)	26
Beceri Alanı, Konunun Önemi ve Uygulamaya Yönelik	İncelenen dil becerisinin geliştirilmesi için konuya gereken önem verilmelidir. (M6, M7, M8, M14, M11, M7, Y5, Y7, Y15, Y16, Y18, D8) Öğretmenler konunun özelliğine uygun planlama yapmalı, materyal geliştirmeli ve ders içeriği vb. hazırlamalıdır. (M15, M16, M17, M18, M20, Y5, Y6, Y9, Y12, Y17, D13, D15, D16, D17, D21)	27
Süreye Yönelik	İncelenen dil becerisinin geliştirilmesi için daha fazla zaman ayrılmalıdır. (M2, M10, Y3, D11, D16) Öğretmenler sorunları erkenden tanımlamalı ve sorunlara erken müdahale etmelidir. (M3, M7, M11)	8
Öğretmen Eğitime Yönelik	Eğitimcilerle konuyla ilgili eğitim veya hizmet içi seminer verilmelidir. (M2, M4, M5, M9, M10, M16, M17, Y5, Y10, Y12, Y14, D1, D3, D4, D7, D11, D12, D15, D16, D21)	20
Motivasyona Yönelik	Öğretmen öğrencilerini övgü ve cesaretlendirmeye öğrenmeye istekli hale getirmelidir. (M2, M3, M6, M7, M18, M20, Y1, Y3, Y6, D12, D15)	11
Ölçme Değerlendirmeye Yönelik	Proje ödevleri öğrencileri geliştirmeye yönelik olmalıdır. (Y5, Y8, D21) Farklı ölçme araçları kullanılmalıdır. (Y6, Y18, D3)	6
Diğer Öneriler	M6, M18, M19, M20, Y3, Y7, Y13, Y14, D7, D19, D20, D21	12
Araştırmacılara Öneriler		f
Yöntem, Tekniğe Yönelik	Etkisi incelenen yöntem, tekniğin farklı dil becerilerine, kalıcılığa etkisi gibi çalışmalar yapılabilir. (M7, M10, M13, Y1, Y6, Y10, Y12, Y13, Y14, Y15, Y17, Y18, Y19, D1, D4, D15, D16, D17, D18, D19, D21)	21
Konu Alanıyla İlgili Çeşitliliğe Yönelik	Konu alanıyla ilgili çalışmalar çeşitlendirilmelidir. (M2, M18, M21, M22, Y1, Y2, Y3, Y7, Y15, Y17, Y18, D3, D4, D5, D7, D8, D11, D14, D15, D17, D20, D21)	22
Çalışma Grubunu Yönelik	Farklı sınıf düzeylerinde araştırmalar yapılabilir. (M4, M21, Y6, Y7, Y10, Y14, Y17, D1, D7, D8, D9, D11, D16, D18, D19)	15
Yetkililere Öneriler		f
Öğrenme Güçlüğüne Yönelik	Ülkemizde, öğrenme güçlüğü bulunan öğrencileri kapsayan bir federasyon ya da organizasyon oluşturulmalıdır. (M3, D4, D8)	3
Okuma Uzmanlarına Yönelik	Okuma öğretmenleri (uzmanları) yetiştirilmeli, bunun için üniversitelerde bir bölüm açılmalı ve bu öğretmenler okullarda istihdam edilmelidir. (M4, M10, M7, D8)	4
Ders İçeriğine Yönelik	Ders içeriği iyileştirilmeli veya yeniden düzenlenmelidir. (M14, Y6, Y1, Y15, D5, D14, D16, D18, D19, D21)	10
Ders Kitaplarına Yönelik	Yardımcı ders kitapları hazırlanabilir. (Y11, Y13, D3, D5, D8)	18

		f
Velilere Yönelik Öneriler	Ders kitapları hazırlanırken görsel içeriğe, metinlerin özelliklerine, etkinliklere vb. dikkat edilmelidir. (M14, M17, Y5, Y8, Y9, Y12, Y13, Y19, D10, D14, D16, D19, D21)	
Okumaya Yönelik	Evde kitap okuma saati düzenlenmelidir. (D3)	1
Okul ile İş Birliğine Yönelik	Aile ile okul arasında iş birliği olmalı sorumluluk paylaşılmalıdır. (M18, D3, D4, D8, D19)	5
Veli Eğitimine Yönelik	Veli ve öğrencilere eğitici seminerler verilmelidir. (Y8, D10, D14)	3

Tablo 11’de görüldüğü gibi çalışmalarda belirlenen önerilerin dört kategoriden oluştuğu tespit edilmiştir. Bunlar eğitimcilere, araştırmacılara, yetkililere ve velilere yönelik önerilerdir. Bu önerilerin çoğunluğunu eğitimcilere yönelik öneriler oluşturmuştur. Kullanılan yöntem ve tekniğin etkililiğine, uygulanmasına ve konunun önemine yönelik öneriler ile eğitimcilerin eğitimine yönelik öneriler oldukça fazladır. Eğitimcilere zaman, öğrenci motivasyonu ve ölçme değerlendirmeyle ilgili önerilerde de bulunulmuştur. Araştırmacılara yönelik öneriler genellikle kullanılan yöntem, tekniğin farklı dil becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi, farklı çalışma gruplarına uygulanması ve benzer çalışmaların çeşitlendirilmesi şeklindedir. Yetkililere öğrenme güçlüğü bulunan öğrenciler için federasyon kurulması, okuma uzmanları yetiştirilerek istihdam edilmesi gibi önerilerin yanında ders içeriğinin düzenlenmesi ve ders kitaplarının daha iyi hazırlanmasına yönelik öneriler de yapılmıştır. Özellikle ders kitaplarının içerik özelliklerinin iyi düzenlenmesine yönelik öneriler fazladır. Az da olsa velilere yönelik öneriler de mevcuttur. Bunlardan bazıları veli eğitimine, bazıları veli-okul iş birliğine yönelik önerilerdir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada ana dili ve yabancı dil olarak Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmalar tespit edilmiş ve farklı açılardan incelenmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şöyledir:

Araştırma konusu kapsamında makale, yüksek lisans ve doktora tezleri olmak üzere toplam 62 çalışmaya ulaşılmıştır. Bunlardan 22'si makale, 19'u yüksek lisans tezi ve 21'i doktora tezidir. Çalışkan ve Serçe (2017), eğitim alanında eylem araştırması yöntemiyle yapılan makaleleri inceledikleri araştırmalarında toplam 80 makale incelemiş, bunlardan Türkçe eğitimi alanında eylem araştırması yöntemiyle yapılan 4 makaleye yer vermiş ve genel olarak eylem araştırmasının fazla tercih edilmediğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada ise tezlerden geliştirilen makaleler haricinde Türkçe eğitimiyle ilgili 22 makaleye ulaşılmıştır. Çalışkan ve Serçe'nin çalışmalarında Türkçe eğitimiyle ilgili araştırmalara ulaşmada sıkıntı yaşadıkları söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan çalışmaların çoğunluğunu tezler oluşturmaktadır. Çalışmaların yarısından fazlası sınıf eğitimi alanında yapılmıştır. Sınıf eğitimi alanında yapılan çalışmaların çoğunluğu makalelerden oluşmaktadır. Türkçe eğitimi alanında ise tez sayısı daha fazladır. Okul öncesi eğitimi ile Türk dili ve edebiyatı eğitimi alanlarında çalışmaya rastlanmamış olması önemli bir eksikliklerdir.

Araştırmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde 2009 öncesinde ve 2011 yılında Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle hazırlanan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkçe eğitimi üzerine en fazla eylem araştırması 2014 yılında yapılmış ve bu yıldan itibaren eylem araştırmalarında yoğunluk görülmüştür.

Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların yapıldıkları üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde araştırmaların 33 farklı üniversitede gerçekleştirildiği görülmüştür. Gazi Üniversitesi (12) ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (10) eylem araştırması yöntemiyle en fazla çalışma yapılan üniversiteler olmuştur. Birçok üniversite tek araştırmayla sınırlıyken bazı üniversitelerin araştırma konusuyla ilgili herhangi bir çalışmasına rastlanmamıştır.

Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların uygulama süreleri; en az 8, en fazla 100 ders saati arasında değişmekle birlikte 21-40 ders saati arasında yoğunlaşmıştır. Süresi hafta olarak verilen araştırmalar ise 2-25 hafta arasında değişmekle birlikte 5-8 hafta arasında yoğunlaşmıştır. 5 çalışmanın uygulama süresi belirlenememiştir. Eylem araştırmaları çeşitli uzunlukta olabilir (Johnson, 2002/2015). Ancak belli bir programın bir çalışma grubuna uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi sürecini kapsadığından genellikle uzun süreçte yapılan araştırmalardır. Bu bakımdan çalışmaların uygulama sürelerinin eylem araştırması yöntemine uygun olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamındaki birçok eylem araştırmasında birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı görülmüştür. Çalışmalarda en fazla kullanılan veri toplama araçları sırasıyla görüşme formu, dokümanlar, araştırmacı günlüğü, ölçek-rubrik-form, video kaydı, gözlem formu, öğrenci günlükleri, testler-açık uçlu sorular, ses kaydı, yanlış analizi envanteri ve sosyal medya paylaşımlarıdır. Saban ve Ersoy'a göre (2017) eylem araştırmalarının geçerliliğinin artırılması için çok yönlü veri toplanarak veri çeşitliliği sağlanır. Bu bakımdan çalışmalarda veri çeşitlenmesine uygun hareket edildiği söylenebilir.

Çalışmaların temel dil becerilerine ve konulara göre dağılımı incelenmiş ve dört temel dil becerisinden en fazla yazma (24) ikinci olarak okuma (21) becerisine yönelik çalışma

yapıldığı görülmüştür. Konuşma becerisine yönelik 3 ve dinleme becerisine yönelik sadece 2 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu durumun Türkçe eğitimi açısından bir eksiklik olduğu düşünülmektedir. Bu eksikliğin konuşma ve dinleme becerilerine yeterince önem verilmemesinden veya bu alanlarda çalışma yapmanın, veri toplamanın zorluğundan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmaların etkililiği incelenen yöntem ve tekniklere göre dağılımı incelenmiş, farklı yöntem ve tekniklerin etkililiği üzerine çalışmalar olduğu görülmüştür. Bunların çoğunluğunu araştırmacı tarafından geliştirilen etkinliklerin etkililiğini inceleyen araştırmalar oluşturmaktadır.

Türkçe eğitimi okul öncesinden yükseköğretime kadar her düzeyden öğrenciyi kapsadığı gibi yabancı dil olarak Türkçe eğitimi ile yabancı uyruklu öğrencileri de kapsayarak geniş bir kitleye hitap etmektedir. Bu nedenle araştırmaların çalışma grubu da oldukça çeşitlidir. İncelenen çalışmalarda ana dili Türkçe olan öğrencilerde okul öncesi ve lise düzeyinde, yabancı uyruklu öğrencilerde ise A1 ve C2 düzeyinde çalışma grubuna rastlanmamıştır. Çalışmaların çoğunluğu ilkökul öğrencilerine yönelik yapılmıştır. Bu bulgu, Varışoğlu ve diğerlerinin (2013) çalışmasında en fazla araştırmacının ilkökul öğrencilerine yönelik yapıldığı bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış çalışmaların sonuçları incelendiğinde uygulanan programların öğrenci başarısına ve öğrencilerin konuya, derse yönelik tutumuna etkisinin yüksek oranda olumlu olduğu; 4 çalışmanın kısmen olumlu sonuçlandığı, iki uygulamanın ise olumsuz sonuçlandığı görülmüştür.

Araştırmaların önerileri dört başlıkta incelenmiştir. Bunlar: eğitimcilere yönelik, araştırmacılara yönelik, yetkililere yönelik ve velilere yönelik önerilerdir. Velilere yönelik önerilerin çok az olduğu görülmüştür. Oysa çocuğun eğitiminde velinin etkisi göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Etkili bir eğitim öğretimin gerçekleşmesi için velilerin de eğitim öğretim sürecine dâhil edilmesi gerekir.

Öneriler

Araştırmacının bulguları doğrultusunda araştırmacılara, eğitimcilere ve yetkililere şu önerilerde bulunulabilir.

- Eylem araştırmasının temel hedefi okullarda gerçekleştirilen uygulamaların niteliğini artırmak ve geliştirmektir (Saban ve Ersoy, 2017). Bu nedenle Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılan çalışma sayısı artırılarak alanda verimlilik sağlanmalı ve sorunların çözümüne katkıda bulunulmalıdır.

- Yılmaz (2018), temel dil becerilerinden konuşma eğitiminin ihmal edilen bir konu olduğunu belirtir. Aynı şekilde dinleme eğitimi de üzerinde fazla durulmayan, fazla çalışılmayan bir dil becerisidir. Dil eğitiminin bir bütün olduğu unutulmamalı ve Türkçe öğretiminin önemli dil becerilerinden konuşma ve dinleme becerilerine yönelik eylem araştırmaları artırılmalıdır.

- Okul öncesi eğitimi, Türk dili ve Edebiyatı eğitimi ve lisansüstü eğitimi alanlarında Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırmaları planlanmalı ve uygulanmalıdır. Böylece okul öncesi, lise ve lisansüstü öğrencileri de sürece dâhil edilerek Türkçe eğitiminin her kademe de verimli bir şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunulabilir.

- Etkisi incelenen yöntem ve teknikler dışında farklı yöntem ve tekniklere yönelik eylem araştırmaları yapılabilir.

- Türkçe eğitimi üzerine eylem araştırması yöntemiyle yapılmış bu çalışmalar öğretmenlere yöntem, teknik seçiminde ve karşılaşılan sorunların çözümünde faydalı olabilir.
- Araştırma kapsamında incelenen bilimsel çalışmalarda eğitimcilere, araştırmacılara, yetkililere ve velilere yönelik öneriler, konunun muhatabı olan eğitimci, araştırmacı ve yetkililer tarafından dikkate alınarak gerekli tedbirler alınmalı ve sorunlar çözülmelidir.

Kaynakça

- Akyol, H. ve Çetinkaya Özdemir, E. (2018). Bitişik eğik yazı becerilerinin geliştirilmesi: ilkokul üçüncü sınıf örneği. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(4), 299-320.
- Akyol, H. ve Ketenoğlu Kayabaşı, Z.E. (2018). Okuma güçlüğü yaşayan bir öğrencinin okuma becerilerinin geliştirilmesi: bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 43(193), 143-158.
- Akyol, H. ve Sever, E. (2018). Okuma yazma güçlüğü ve bir eylem araştırması: ikinci sınıf örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Arthur, J. Waring, M. Coe, R. and Hedges, L.V. (2017). *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri*. (Çev. A. Erözkan ve E. Büyükoğuz). Ankara: Anı Yayıncılık. (Eserin Orijinali 2012’de yayımlandı)
- Aşıkcan, M. (2019). *Üçüncü sınıf öğrencilerinin akıcı okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya
- Bal, M. (2016). *Popüler kültür metinlerinin ana dili eğitimindeki yeri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Biçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe Öğretimi Alanında Yayımlanan Makaleler Üzerine Bir Analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 27, 236-247.
- Bülbül, F. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama becerisinin kavram haritası aracılığıyla geliştirilmesi: bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Büyükoğuz, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoğuz Ş. Kılıç Çakmak E.K. Akgün Ö.E. Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2013). Yazma problemi olan bir öğrenciye bitişik eğik yazı öğretimi (bir eylem araştırması). *E-International Journal of Educational Research*, 4(1), 1-28.
- Cavkaytar, S. (2009). *Dengeli okuma yazma yaklaşımının Türkçe öğretiminde uygulanması: ilköğretim 5. sınıfta bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Coşkun, İ. (2010). *İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki gelişimin birbirini etkileme durumu: eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çalışkan M. ve Serçe H. (2018). Türkiye’de eğitim alanındaki eylem araştırması makaleleri: bir içerik analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1).
- Çarkıt, C. (2018). *Ortaokul Türkçe derslerinde eleştirel dinleme/izleme uygulamaları üzerine bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çayır, A. (2014). *Akıcılığı geliştirme programının ilköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin okuma ve anlama becerileri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, Ö. (2014). *Temel becerilerin geliştirilmesi açısından ilköğretim ikinci kademedeki Türkçe öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Dağ, N. (2010). Okuma güçlüğüne gidilmesinde 3p metodu ile boşluk tamamlama (cloze) tekniğinin kullanımı üzerine bir çalışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(1), 63-74.
- Dal, S. (2012). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde eleştirel okuryazarlık uygulamaları: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Demirci, S. (2015). *İlkokul 3. sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dincel, Ö. (2016). *Yabancı uyruklu öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirilmesi (bir aksiyon araştırması)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Dinç, R. (2016). Okuma güçlüğü yaşayan öğrencide okuma becerisini geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması. *AKU Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 10(2), 320-334.
- Duran, E. ve Özgül, Ş. (2019). Metin özetleme becerisinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması: PQRST tekniği. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(221), 215-230.
- Ekmekçi, V. (2017). *Yabancılar için Türkçe öğretiminde akademik okuryazarlık öğretimine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Göçen, G. (2018). Öğretmenlerin yaratıcı yazma tekniklerine yönelik değerlendirmeleri: bir eylem araştırması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16).
- Gülay, E. (2012). *Meslek yüksekokullarında Türk dili dersinin etkililiğinin artırılmasına yönelik bir aksiyon araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gürbüz, A. (2015). *Altı dakika yönteminin akıcı okumaya etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı*. (Çev. Y. Uzuner ve M. Özten Anay). Ankara: Anı Yayıncılık. (Eserin orijinali 2002’de yayımlandı)
- Kansızoğlu, H.B. (2014). *Öğrenme stillerine uygun sözcük ve kalıp söz öğretimi üzerine bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Karaarslan, F. (2010). *Konuşma ve yazma eğitiminde beyin fırtınası tekniğinin etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Karadağ, B.F. (2017). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin anlama-anlatma becerilerine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Karadağ, R. (2010). *İlköğretim Türkçe dersinde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının uygulanması: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Karagöz, M. (2018). *Türk ve dünya klasikleriyle yapılandırılmış dil ve edebiyat öğretimi tasarısı: okulöncesinden yükseköğretime (bir eylem araştırması)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (9. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H., İpek, O. ve Karabuğa, H. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dört kare yazma yöntemi: b2 düzeyi üzerine bir eylem araştırması. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 1101-1123.
- Kaşkaya, A. (2016). Beyin etkileme metodu destekli öğretim ile akıcı okuma ve okuduğu anlamının geliştirilmesi: bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 41 (185), 281-297.
- Kaya, B. (2016). Yazma güçlüğü olan bir ilkokul 4. sınıf öğrencisine bitişik eğik yazı öğretimi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 11 (3), 1407-1434.
- Kodan, H. (2016). Yazma güçlüğü olan üçüncü sınıf öğrencisinin el yazısı okunaklılığının geliştirilmesi: eylem araştırması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*
- Konuk, S. (2017). *İkna edici yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuru, O. (2017). Mikro öğretim tekniğinin akıcı konuşma becerisine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 792-810.
- Kuşdemir, Y., Kurban, H. ve Bulut, P. (2018). Yazma güçlüğü yaşayan bir öğrenci ile ilgili eylem araştırması, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1190-1209.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).
- Nohutçu, U. (2015). *Yükseköğretim öğrencilerinin işlevsel yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Örs, E. (2015). *İkinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlığı üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Papatğa E. (2016). *Okuduğunu anlama becerilerinin scratch programı aracılığıyla geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Potur, Ö. (2014). *Ortaokul Türkçe derslerinde eleştirel okuryazarlık eğitimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Saban A. ve Ersoy A. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sarıtaş, H. (2014). *Kültürel yaklaşımın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde uygulanması ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Sayın, H. (2015). *Medya okuryazarlığı becerilerinin ortaokul Türkçe programı içerisindeki yeri ve öğrencilerin medya metinleri üretme becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sidekli, S. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuma ve anlama becerilerini geliştirme (eylem araştırması)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sidekli, S. (2010). Eylem araştırması: ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma ve anlama güçlüklerinin giderilmesi. *TÜBAR XXVII*, 564-580.
- Sidekli, S. (2012). Yazma becerisinin geliştirmek için hikâye piramidi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 31.
- Sözen, N. ve Akyol, H. (2018). Rehberli okuma yöntemi: bir eylem araştırması. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 1633-1658.
- Tabak, G. (2013). *Yabancılarla Türkçe öğretiminde benzetim (simülasyon) tekniğinin kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kayseri.
- Tabak, G. (2017). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dijital öykü kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Tanrıkulu, F. (2014). *Medya okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş Türkçe dersinin etkililiği: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Tok, M. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde akademik yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalı bir çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Tok, M. (2014). Paragraf türlerinin öğretimi sürecinde yazma becerilerine ilişkin bilişsel süreçlerin geliştirilmesi: bir eylem araştırması. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (2), 889-912.
- Tok, M. ve Gönülal, M. (2014). 8. sınıf öğrencilerinin yazma taslakları aracılığıyla metin tutarlıklarının sağlanması: bir eylem araştırması. *Turkish Studies Educational Sciences*, 9(6), 1005-1021.
- Türkmenoğlu, M. (2016). *İlkokulda akran öğretimi aracılığıyla okuma güçlüğüünün giderilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

- Tüzel, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı eğitimi: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ulu, H. (2017). *Türkçe dersinde ağ araştırmasına dayalı öğretim: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, H. (2018). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin zihin haritası yöntemi ile hikâye yazma becerilerinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Uzun, O. (2018). *Seçici dinleme stratejisinin iki dilli beşinci sınıf öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Uzuner, F. G. (2014). *Okuduğunu anlama ve yazma becerisinin aksiyon araştırması aracılığı ile geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Varısoğlu, B. Şahin A. ve Göktaş Y. (2013). Türkçe Eğitimi Araştırmalarında Eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 13 (3), 1767-1781.
- Vidin, G. (2013). *Bir ilkokul ikinci sınıf öğrencisinin okuma yazma öğrenmesindeki güçlüklerin ve çözümüne yönelik çalışmanın etkililiğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yamaç, A. (2015). *İlkokul üçüncü sınıf öğrencilerinin yazma becerilerinin gelişiminde dijital hikayelerin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yegen, Ü. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesinde görsellerin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, İ. ve Şeref, İ. (2015). Arap öğrencilerin Türkçe okuma sesletim becerilerinin geliştirilmesinde şiirden yararlanma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1213-1228.
- Yılmaz, M. (2018). *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Yüksel, A. (2010). Okuma güçlüğü çeken bir öğrencinin okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir çalışma. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3 (1), 124-134.